

درس هفتم: ناحیه بندی محیط جغرافیایی (کره زمین) بر مبنای معیار اقتصادی

نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعت)

درس ۷

همانطور که در فصل اول گفته شد، یکی از معیارهایی که براساس آن می توان نواحی را از یکدیگر متمایز نمود و مطالعه کرد، معیار اقتصادی است.

اقتصاد، نظامی از تولید، توزیع، مبادله و مصرف کالاها و خدمات توسط گروه های مختلف اجتماعی در یک ناحیه است.

نظامی از کدام عناصر علم اقتصاد؛ در تقسیم کره زمین به نواحی اقتصادی کاربرد دارند؟

گفت و گو کنید

تصاویر زیر فعالیت های اقتصادی را در نواحی مختلف جهان نشان می دهد.

- ۱- هر تصویر کدام عنصر تعریف اقتصاد را که در متن بالا گفته شده است، نشان می دهد؟
- ۲- با توجه به پیش دانسته هایتان، فعالیت های اقتصادی را که در تصاویر زیر می بینید، به چند گروه یا بخش طبقه بندی کنید.
- ۳- الف) آیا همواره هر جامعه دارای یک نظام اقتصادی است؟ چرا؟ ب) چرا شکل گیری نظام اقتصادی در جوامع، همواره به رابطه انسان و محیط طبیعی وابسته است؟ پ) آیا ممکن است در آینده، انسان از وابستگی به محیط طبیعی بی نیاز شود؟

تصاویر مربوط به فعالیت های اقتصادی در نواحی مختلف جهان را با دقت مشاهده کرده و با استفاده از پیش دانسته ها و بحث و تبادل نظر در کلاس؛ به سؤالات فعالیت پاسخ دهید.

تقسیم بندی فعالیت های اقتصادی ؛ در گذشته چگونه بود و از چه زمانی و چگونه این تقسیم بندی تغییر کرد؟

طبقه بندی فعالیت های اقتصادی

(در گذشته، فعالیت های اقتصادی به سه گروه یا سه بخش عمده تقسیم می شدند. از دهه ۱۹۸۰ میلادی، یک بخش دیگر به بخش های قبلی افزوده شد و فعالیت های نوع چهارم، نام گرفت) به عبارت دیگر، امروزه فعالیت ها را به چهار گروه یا بخش تقسیم می کنند :

امروزه فعالیت های اقتصادی ؛ به چند گروه یا بخش تقسیم می شوند؟ توضیح داده و مقایسه کنید.

۱- فعالیت های نوع اول : به فعالیت هایی گفته می شود که با استخراج و به دست آوردن مواد خام یا محصول از زمین یا دریا سروکار دارند؛ مانند کشاورزی، زراعت، دام پروری، صید ماهی، جنگل داری و استخراج معدن.

۲- فعالیت های نوع دوم : شامل فعالیت هایی است که طی آنها منابع و مواد اولیه در کارخانه ها تغییر شکل می یابند و به کالا تبدیل می شوند؛ مانند تولید انواع کالاهایی که در زندگی روزانه از آنها استفاده می کنیم. (صنعت)

۳- فعالیت های نوع سوم : به فعالیت هایی گفته می شود که در فرایند آنها خدماتی به دیگران ارائه می شود؛ مانند حمل و نقل، بانکداری، امور پزشکی و درمانی، امور آموزشی، قضایی، خرید و فروش، تجارت و مانند آن. (خدمات)

۴- فعالیت های نوع چهارم : بخشی از فعالیت های اقتصادی که فراهم کننده خدمات مربوط به جمع آوری و پردازش اطلاعات و فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) و پژوهش و تحقیق و توسعه است.

(نسبت اشتغال در فعالیت های چهارگانه در کشورها و نواحی مختلف جهان، متفاوت است. در برخی نواحی جهان، نسبت اشتغال در فعالیت های نوع اول و دوم، و در برخی دیگر فعالیت های نوع سوم و چهارم غلبه دارد.)

چرا کشاورزی به عنوان یک فعالیت بسیار مهم اقتصادی ؛ اهمیت خود را در زندگی بشر حفظ کرده است؟

کشاورزی

یکی از نیازها و نگرانی های مهم بشر امروز، تأمین غذاست و امنیت غذایی* جزء اهداف و برنامه های مهم همه کشورها محسوب می شود. به همین سبب، کشاورزی یک فعالیت بسیار مهم اقتصادی است (کشاورزی از گذشته های بسیار دور و شکل گیری اولین سکونتگاه ها در کنار رودها تا امروز، که تقریباً در همه کشورها انجام می شود) اهمیت خود را در زندگی بشر حفظ کرده است.

برای طبقه بندی نواحی کشاورزی در جهان از کدام معیارها استفاده می شود؟

نواحی عمده کشاورزی در جهان

برای طبقه بندی نواحی کشاورزی در جهان از معیارهای گوناگونی استفاده می شود؛ برای مثال، معیشتی یا تجاری بودن، اندازه و وسعت زمین، مالکیت زمین (شخصی، دولتی، اجاره ای و ...) میزان سرمایه، نیروی انسانی و کاربرد ماشین آلات و فناوری و ...

به طور کلی چند نوع کشاورزی در جهان وجود دارد؟ ویژگی های هر کدام بنویسید و مقایسه کنید.

• به طور کلی، نواحی کشاورزی در جهان دو نوع اند: نواحی کشت معیشتی (غیر تجاری) و نواحی کشت تجاری.

۱- در کشاورزی معیشتی تولید محصول یا پرورش دام بیشتر در حد مصرف خانوار کشاورز یا فروش محلی صورت می گیرد و میزان تولید و سود اقتصادی، کم است.

۲- در کشاورزی تجاری تولید محصول کشاورزی یا پرورش دام به منظور فروش در بازارهای داخلی یا صادرات به کشورهای دیگر و با هدف کسب سود انجام می شود. در این نوع کشاورزی، معمولاً از فناوری های پیشرفته و ابزارآلاتی مانند تراکتور، کمباین، بذر اصلاح شده و کود شیمیایی استفاده می شود. این نوع کشت به سرمایه بسیار نیاز دارد و میزان تولید محصول نیز در آن زیاد است.

(کشاورزی تجاری به دنبال رشد جمعیت در جهان گسترش یافته است و هم در کشورهای پیشرفته و هم در کشورهای کمتر توسعه یافته جهان رواج دارد.)

نکته

همانطور که در جدول می‌بینیم، کشاورزی معیشتی و کشاورزی تجاری خود به انواع مختلف تقسیم می‌شوند، که در ادامه درس، به بررسی بیشتر سه نوع از کشاورزی تجاری خواهیم پرداخت.

لطفا جدول را با دقت مطالعه کنید و با مشاهده تصاویر برای انجام گفتگوی کلاسی صفحه بعد آماده باشید.

نوع کشاورزی	ویژگی‌ها - نواحی
کشاورزی معیشتی (غیر تجاری)	گلهداری شبانی چرای شبانی و کوچ افراد و دام‌ها به منظور یافتن آب و علوفه در استپ‌ها؛ مانند بخش‌هایی از عربستان، ایران، آسیای مرکزی و جنوب غربی آسیا، ساوانا و ...
	کشت نوبتی (کوچنده) قطع درختان و سوزاندن پوشش گیاهی در نواحی استوایی توسط ساکنان بومی و کشت محصولاتی چون ذرت و رها کردن زمین پس از ضعیف شدن آن و به جست‌وجوی زمین دیگر رفتن (بسوزان و برو)
	کشت برنج آبی (غرقابی) تراس‌بندی مزارع برنج در آسیای موسمی روی دامنه‌های ملایم، و مزارع کم‌وسعت اما پر محصول، مانند مزارع برنج فیلیپین، تایلند و ...
	کشت غله روستایی و دامداری در نواحی سرد و خشک آسیا، دره‌های رودها در جنوب غربی آسیا و قسمتی از اروپا، کشت غلات، ارزن، لوبیا، سیب زمینی و ... توسط خانوار روستایی و پرورش گاو و گوسفند
	زراعت بدوی ساکن در ارتفاعات یا دره‌ها یا جلگه‌های رودخانه‌ای مناطق استوایی مانند ارتفاعات مکزیک و آند، استفاده از وسایل ابتدایی، کشت ذرت و سیب زمینی و گندم و پرورش لاما* و گوسفند
کشاورزی تجاری	1- کشت غله تجاری <u>کشت غلاتی مانند گندم، جو، ذرت و برنج در مقیاس وسیع با استفاده از وسایل پیشرفته برای عرضه به بازارهای جهانی؛ مانند ناحیه میدوست در امریکا، کانادا، روسیه و ...</u>
	2- دامداری تجاری <u>پروراندن دام برای استفاده از گوشت همراه با دامداری مجهز در کنار کشت غله تجاری مانند هلند، فرانسه، استرالیا، امریکا</u>
	3- کشت تخصصی تک محصولی (پلاتیشن) <u>تولید تخصصی یک محصول گرمسیری مانند موز، قهوه و نیشکر در نواحی استوایی برای فروش گسترده در بازارهای جهانی</u>
	باغداری تجاری کشت متمرکز میوه و سبزی با تمرکز روی یک محصول؛ مانند باغ‌های زیتون در یونان
	کشاورزی مدیترانه‌ای پرورش درختان انگور، زیتون، انجیر و مرکبات همراه با دامداری نسبتاً کوچک (بز و خوک)
	گلهداری مزرعه‌ای گلهداری‌های بزرگ توسط خانوارهای کشاورز مانند گلهداران استرالیا، زلاندنو و آرژانتین

انواع کشاورزی معیشتی (غیر تجاری)

گفت و گو کنید

- ۱- در هر یک از تصاویر بالا کدام نوع کشاورزی معیشتی نشان داده شده است؟ با استفاده از اطلاعات جدول صفحه قبل پاسخ دهید.
- ۲- به نظر شما، آیا امروزه فراهم کردن مواد غذایی مانند میوه و سبزیجات، گوشت قرمز، مرغ، تخم مرغ و لبنیات برای ساکنان شهرها از طریق کشاورزی معیشتی (غیر تجاری) در روستاها امکان پذیر است؟ درباره چند نمونه از محصولات کشاورزی و دامی که روزانه مصرف می کنید، پرس و جو کنید. این محصولات در کدام نوع کشاورزی تولید شده و به دست شما رسیده اند؟
- ۳- یک مورد از محاسن و معایب هر یک از انواع کشاورزی معیشتی و تجاری را بیان کنید.
- ۴- فعالیت های بخش کشاورزی علاوه بر تأمین مواد غذایی، نیازهای بخش صنعت را نیز برطرف می کند. دست کم سه محصول کشاورزی مرتبط با بخش صنعت را نام ببرید؛ مثال: ابریشم. و

گفتگوی مهم برای ادامه درس

کدام غلات نقش مهمی در تأمین غذای مردم جهان دارند؟ میانگین تولید سالانه غلات و مهم ترین نواحی کشت غله تجاری در دنیا را بنویسید.

الف) کشت غله تجاری

● غلات مانند گندم، برنج، ذرت، جو، چاودار و ارزن نقش مهمی در تأمین غذای مردم جهان دارند. در کشورهای آسیایی و افریقایی بخش عمده غذای مردم را غلات تشکیل می دهد.

میانگین تولید سالانه غلات در جهان ۱/۵ میلیارد تن است که البته در سال های مختلف، کاهش یا افزایش می یابد.

از مهم ترین نواحی کشت غله تجاری در دنیا مزارع وسیع گندم در چین، هند، ایالات متحده آمریکا، روسیه، کانادا، فرانسه و استرالیا است. این کشورها بخش عمده گندم جهان را تولید می کنند.

مزرعه گندم - فرانسه

وضعیت کشت ذرت در جهان چگونه است؟

● ذرت به طور وسیعی در اغلب نواحی دنیا کشت می شود. ایالات متحده آمریکا حدود ۴۰ درصد ذرت جهان را تولید می کند.

نواحی خاصی که برنج در آن ها کشت می شود، چه شرایطی دارند؟ بیشتر برنج دنیا در کدام مناطق کشت می شوند؟

● برنج از غلات مهم است و نقش مهمی در تأمین غذای جهان دارد اما به دلیل اینکه به شرایط خاص آب و هوایی گرمسیری و نیمه گرمسیری و رطوبت هوا و آب زیاد وابسته است، در نواحی خاصی کشت می شود. بیشتر برنج دنیا در قاره آسیا، به ویژه آسیای شرقی و جنوب شرقی، کشت می شود. به جدول تولیدکنندگان عمده برنج در صفحه بعد توجه کنید و تعدادی از آنها را نام ببرید.

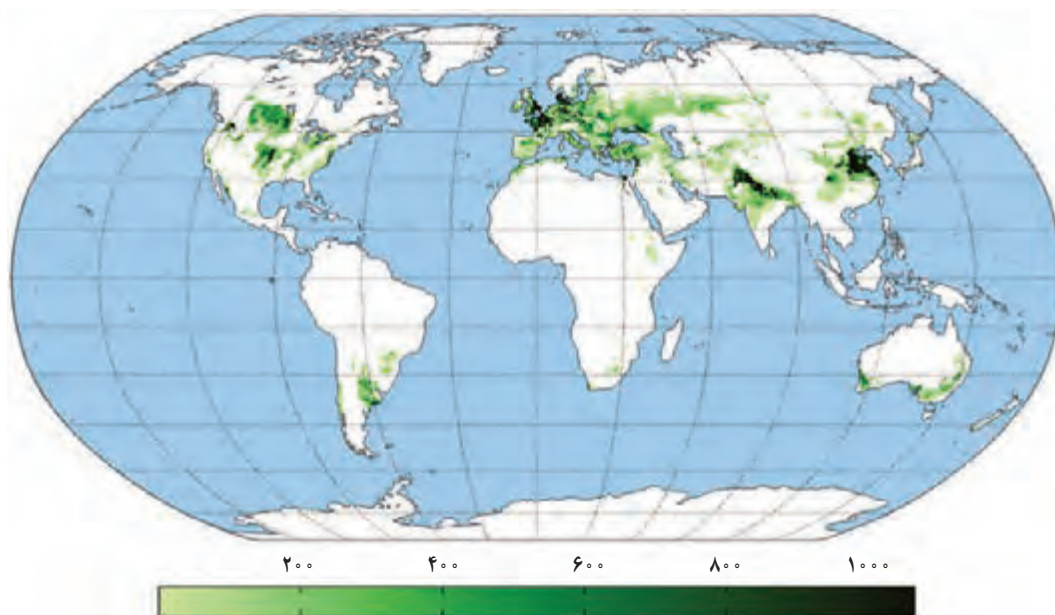
کشت برنج - فیلیپین

● مزارع غله تجاری معمولاً بسیار بزرگ اند و کاشت و برداشت محصول در آنها به صورت ماشینی انجام می شود. گاه این مزارع به صورت یک شرکت یا اتحادیه بزرگ اداره می شوند. در این نوع کشاورزی، معمولاً در کنار مزارع، کارخانه هایی برای تبدیل، بسته بندی و توزیع محصولات در بازارهای مصرف پدید می آید که در اصطلاح به آنها «کشت و صنعت» می گویند (معمولاً از بقایای برداشت غلات برای خوراک دام استفاده می شود).

ویژگی های مزارع غله تجاری را بنویسید و در مورد اصطلاح کشت و صنعت توضیح دهید.

با دقت در نقشه نواحی مهم کشت گندم در جهان؛ نواحی کشت این محصول را با سایر غلات مقایسه کنید.

نقشه نواحی مهم کشت گندم در جهان (کیلوگرم / هکتار) ۲۰۲۲ میلادی

منظور از **انقلاب سبز** چیست؟ استفاده از آن در کشاورزی از چه زمانی، **آغاز شد** و کدام کشور موفق شدند با استفاده از آن تولید کشاورزی خود را چند برابر کنند؟

● از دهه ۱۹۷۰ میلادی با انقلاب سبز* و به کار بردن روش‌های علمی، بذره‌های اصلاح شده، کود و آفت‌کش‌های شیمیایی و ماشین‌آلات، برخی کشورها موفق شدند تولید کشاورزی خود را به چند برابر افزایش دهند که از جمله این کشورها می‌توان به فیلیپین و پاکستان اشاره کرد که در زمینه تولید برنج به خود کفایی رسیدند.

نمودارها و جدول ها را مطالعه کرده ؛ و به پرسش های مهم فعالیت صفحه بعد پاسخ دهید.

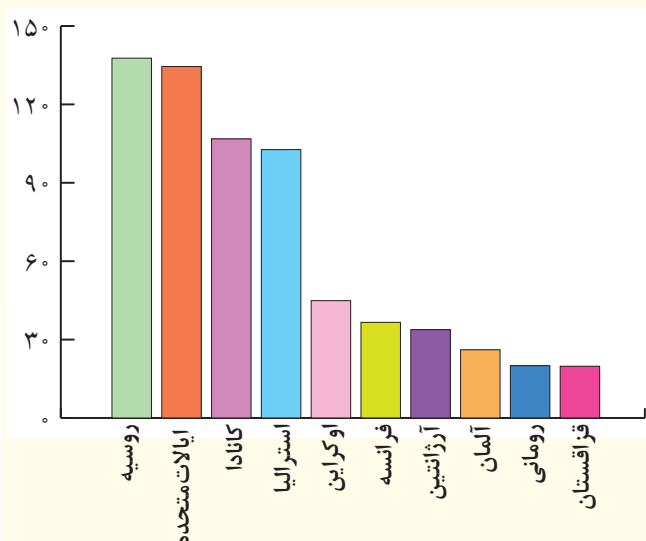
تولیدکنندگان مهم گندم جهان (۲۰۲۱-۲۰۲۲ میلادی)

ردیف	کشور	تولید گندم (میلیون تن)
۱	چین	۱۳۷/۷
۲	اتحادیه اروپا	۱۳۴/۵
۳	هند	۱۰۶/۸
۴	روسیه	۱۰۲/۷
۵	ایالات متحده آمریکا	۴۴/۹
۶	استرالیا	۳۶/۶
۷	کانادا	۳۳/۸
۸	پاکستان	۲۶/۱
۹	اوکراین	۲۰
۱۰	ترکیه	۱۹/۸

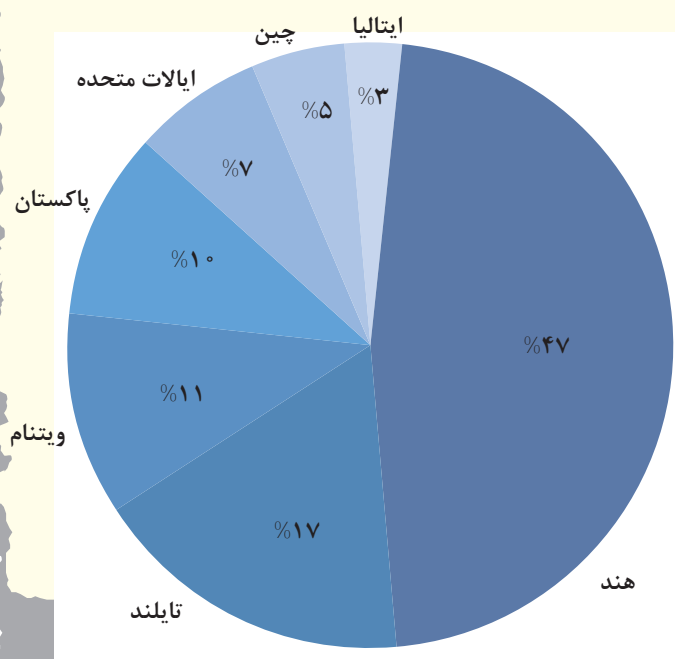
تولیدکنندگان عمده برنج جهان (۲۰۲۲ میلادی)

ردیف	کشور	تولید گندم (میلیون تن)
۱	چین	۲۱۱/۴
۲	هند	۱۷۷/۶
۳	اندونزی	۵۴/۶
۴	بنگلادش	۵۴/۶
۵	ویتنام	۴۳/۴
۶	تایلند	۲۸/۳
۷	میانمار (برمه)	۲۶/۳
۸	فیلیپین	۱۸/۸
۹	پاکستان	۱۱/۱
۱۰	برزیل	۱۰/۴

مهم ترین صادرکنندگان گندم (۲۰۲۲ میلادی) گزارش شورای جهانی غلات

میزان تولید و صادرات برنج جهانی در سال (۲۰۲۲ میلادی)

توجه: آمار تولید و صدور غله کشورها در سال های مختلف، متفاوت است. برای مثال، در سال ۲۰۲۲ میلادی روسیه با صدور ۳۳ میلیون تن گندم رتبه نخست جهان را به خود اختصاص داد و از سایر کشورها پیشی گرفت.

بیشتر بدانیم

فائو اعلام کرد **ایران** در سال ۲۰۱۵ میلادی با تولید ۱۴ میلیون تن گندم، یازدهمین تولیدکننده بزرگ گندم جهان بوده است.

فعالیت

- نمودارها و جدول ها را مطالعه کنید و به پرسش ها پاسخ دهید .
- ۱- با توجه به جداول تولید کنندگان برنج و گندم، بین قاره های تولید کننده این دو محصول چه تفاوتی وجود دارد؟ با استفاده از داده های جداول ها توضیح دهید .
 - ۲- کدام کشور ها هم در تولید گندم و هم برنج رتبه اول و دوم جهان را به خود اختصاص داده اند؟
 - ۳- با آنکه چین بزرگ ترین تولید کننده گندم جهان است، در نمودار صادر کنندگان این غله دیده نمی شود؛ چرا؟
 - ۴- با استفاده از داده های نمودارها، صادرات کدام غله در جهان بیشتر است؟ چرا؟
 - ۵- میزان تولید و صدور برنج و گندم را در رتبه های اول و آخر جداول و نمودارها مقایسه کنید. چه نتیجه ای می گیرید؟
 - ۶- وضعیت **ایران** را از نظر تولید گندم در جهان چگونه ارزیابی می کنید؟
- ۷- الف) به نظر شما، چرا مردم کشور ما مصرف برنج ایرانی را به برنج های وارداتی ترجیح می دهند؟ ب) چند گونه معروف برنج ایرانی را نام ببرید . پ) ایران از وارد کنندگان عمده برنج است. برای افزایش تولید برنج در کشور و کاهش واردات آن چه می توان کرد؟

در دامداری تجاری؛ کدام محصولات و چگونه تولید می شوند؟ این نوع دامداری معمولاً در کنار کدام نوع مزارع ایجاد می شوند؟ چرا؟

ب) دامداری تجاری

در دامداری تجاری، دامداران برای تولید گوشت، شیر و سایر لبنیات یا پشم به نگهداری از دام ها و پرواربندی آنها با استفاده از تجهیزات مدرن و روش های علمی اقدام می کنند (این گونه دامداری ها ممکن است در کنار مزارع بزرگ غله تجاری ایجاد شوند و از بقایای محصولات کشاورزی برای تغذیه دام استفاده کنند).

ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا، استرالیا، زلاندنو، آرژانتین و برزیل از مهم ترین مراکز دامداری تجاری در جهان هستند.

مهم ترین مراکز دامداری تجاری در جهان کدامند؟

پ) کشت تک محصولی تخصصی (پلانتیشن)

به تصاویر زیر توجه کنید؛ آیا تاکنون فکر کرده‌اید که محصولاتی چون موز، قهوه، آناناس و کاکائو که در نواحی بسیار دور از ما کشت می‌شوند، چگونه به دست ما می‌رسند؟

کشت تک محصولی تخصصی، به چه نامی معروف است؟ این شیوه کشاورزی تجاری در کدام نواحی؛ به چه منظور، و چگونه انجام می‌شود؟

- این محصولات استوایی در مزارعی که به «پلانتیشن» معروف است، پرورش داده می‌شوند. پلانتیشن عبارت است از زمین‌های وسیع کشاورزی که به تولید یک محصول خاص اختصاص دارد. این محصولات برای صادرات و عرضه به بازارهای فروش جهانی تولید می‌شوند. مزارع محصولات خاص نواحی گرم و مرطوب استوایی در کشورهای مجاور استوا در قاره‌های آسیا، آفریقا و امریکا جنوبی قرار دارند.

چند نمونه از محصولات کشاورزی پلانتیشن‌ها را نام ببرید.

برخی محصولات کشاورزی پلانتیشن‌ها

- در گذشته، وقتی اروپاییان قاره آمریکا را کشف و به آنجا مهاجرت کردند و در آنجا ساکن شدند، برخی از تاجران ثروتمند، مزارع تجاری وسیع تک‌محصولی (پلانتیشن) را به ویژه در جنوب ایالات متحده احداث کردند. مالکان سفیدپوست و ثروتمند، بردگان سیاه‌پوست را استثمار و به کار در این مزارع مجبور می‌کردند و از راه تجارت این محصولات، سود بسیاری به دست می‌آوردند. کارگران مجبور بودند ساعت‌های زیادی در هوای گرم و مرطوب برای اربابان کار کنند؛ در حالی که از هرگونه حقوقی محروم بودند و همواره مجازات و تنبیه می‌شدند.

اولین پلانتیشن‌ها، در کجا و چگونه به وجود آمدند؟ نحوه اداره آن‌ها را بنویسید.

دو تصویر نقاشی از پلانتیشن پنبه و نیشکر، اربابان سفیدپوست امریکایی و کارگران برده مربوط به قرن هجدهم و نوزدهم

امروزه وضعیت مالکیت؛ مزارع تک محصولی تخصصی (پلانتیشن ها) چگونه است؟ چرا

- امروزه صاحبان اغلب مزارع تک محصولی تخصصی (پلانتیشن ها) شرکت های بزرگ، به ویژه شرکت های چندملیتی هستند؛ زیرا این گونه مزارع به سرمایه گذاری زیادی نیاز دارند

منظور از شرکت های چند ملیتی چیست؟ این شرکت ها چگونه مزارع تک محصولی را اداره کرده و سود سرشاری بدست می آورند؟

(شرکت های چندملیتی شرکت هایی هستند که معمولاً بخش مرکزی آنها در کشورهای پیشرفته صنعتی قرار دارد و شعبه ها و کارخانه های مونتاژ آنها در سایر نواحی ایجاد شده اند.) این شرکت ها در خارج از مرزهای کشور مبدأ فعالیت می کنند.

دفتر مرکزی یک شرکت چند ملیتی تولید موز - اوهایو

شرکت های چندملیتی، که عمدتاً آمریکایی و اروپایی هستند، با احداث این مزارع در کشورهای نواحی استوایی سرمایه گذاری می کنند و از نیروی کارگر ارزان قیمت آنها در مزارع خود بهره می برند. برخی از این شرکت ها سالیانه میلیارد ها دلار از تولید و صدور این محصولات، سود به دست می آورند.

- بیشتر مزارع تک محصولی نواحی استوایی در نزدیکی ساحل دریاها واقع شده اند تا بتوان از کشتی برای صدور محصولات به نواحی مختلف جهان استفاده کرد.

چرا بیشتر مزارع تک محصولی نواحی استوایی، در نزدیکی ساحل دریا، واقع شده اند؟

- از نظر کارشناسان محیط زیست، در کشت تک محصولی، به دلیل اینکه مزارع سالیان متمادی به کشت یک محصول اختصاص می یابند، خطر فرسایش و ضعیف شدن خاک زیاد است. به علاوه، استفاده مداوم و زیاد از کودها و آفت کش های شیمیایی در این مزارع نیز به محیط زیست این نواحی آسیب می رساند.

نظر کارشناسان محیط زیست؛ در مورد کشت تک محصولی چیست؟ چرا؟

کارخانه و آزمایشگاه فراوری قهوه

برداشت و جمع آوری آناناس در یک مزرعه تک محصولی

برای درک بهتر چگونگی اداره مزارع تک محصولی تخصصی (پلانتیشن ها) توسط شرکت های چند ملیتی گزیده متن کتاب صد سال تنهایی را مطالعه و به سوالات فعالیت پاسخ دهید.

فعالیت

۱- بخشی از کتاب «صدسال تنهایی» اثر گابریل گارسیا مارکز، نویسنده مشهور آمریکای لاتین، به موضوع بهره کشی یک شرکت چندملیتی آمریکایی که در کلمبیا و سایر کشورهای آمریکای لاتین فعالیت می کرد، پرداخته است. گزیده متن کتاب را بخوانید و برداشت خود را از آن توضیح دهید.
به موضوع رابطه شرکت چند ملیتی با مردم و با حکومت کشور میزبان توجه کنید.

۲- برخی معتقدند که بیشتر محصولات که در مزارع تک محصولی و خاص تولید و به کشورهای مختلف صادر می شوند، عمدتاً غیر ضروری و لوکس هستند و می توان به جای آنها محصولات غذایی ضروری پرورش داد. نظر شما در این باره چیست؟

۳- تعدادی از محصولات استوایی، مانند موز و آناناس را که در بازار وجود دارد شناسایی کنید. نام کشور تولید کننده این محصولات را روی برچسب آنها بیابید. درباره شرکت چند ملیتی تولید کننده آنها اطلاعاتی از اینترنت گرد آوری کنید و نتیجه را در کلاس گزارش دهید.

... این مرتبه، اعتراض کارگران نسبت به کمبود وسایل بهداشتی در منازل، فقدان خدمات درمانی و وضع افتضاح کار بود. به علاوه، اظهار می داشتند که دستمزد آنها را به جای پول با کوپن می دهند که آن هم فقط برای خرید ژامبون ویرجینیا از سوپرمارکت «شرکت موز» اعتبار دارد. دلیل زندانی کردن خوزه آرکادیو دوم این بود که گفته بود این روش کوپن دادن، حيله ای است که شرکت موز به کار بسته تا بتواند در هزینه کشتی های حامل میوه خود صرفه جویی کند ... خانواده های کارگران در زاغه های محقری درهم می لولیدند ... مدت ها طول کشید تا تقاضای کارگران رسماً به شرکت موز ابلاغ گردد ...

آقای براون (مدیر شرکت موز) همین که از ماجرای اعتصابات مطلع شد، با چند نماینده سرشناس دیگر از ماکوندو ناپدید شد ...

... اعلام شد که فرمانده کل قوای نظامی استان روز جمعه آینده برای رسیدگی به موضوع وارد آنجا خواهد شد ... بیش از سه هزار نفر کارگر، زن و بچه در محوطه جلوی ایستگاه ازدحام کرده بودند. ستوان بیانیۀ شماره ۴ فرماندهی کل نظامی استان را قرائت کرد و اعتصاب کنندگان را یک مشت خرابکار نامید و به ارتش اختیار داد که به آنها شلیک کنند و آنها را بکشند ...
... ردیف مسلسل ها شلیک را آغاز کردند ...

«صدسال تنهایی» گابریل گارسیا مارکز

در گزارش سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد (فاو) در مورد دو مسئله مهم جهان امروز (گرسنگی و سوء تغذیه ؛ به چه نکاتی اشاره شده است؟

بحران گرسنگی در جهان

گرسنگی* و سوء تغذیه* از مسائل مهم جهان امروز است. براساس گزارش فاو، بیش از ۸۰۰ میلیون نفر از مردم جهان به سوء تغذیه دچارند و میلیون ها نفر گرسنه در قاره های آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین و حوزه کارائیب زندگی می کنند. در یکی دو دهه اخیر، مردم کشورهای چون زامبیا، ماداگاسکار، اتیوپی، چاد، سودان، افغانستان و یمن با مشکل گرسنگی، دست به گریبان بوده اند. کودکان، قربانیان اصلی سوء تغذیه محسوب می شوند و گرسنگی آسیب های جدی و جبران ناپذیر چون ناتوانی یادگیری و مرگ زودرس به آنها وارد می کند.

جهان قابلیت تولید غذای کافی برای همه جمعیت را دارد. پس علت گرسنگی و دسترسی نداشتن گروه هایی از مردم جهان به غذا چیست؟ علت اصلی گرسنگی «فقر» است. بی عدالتی، یعنی توزیع نابرابر درآمدها، در جهان موجب می شود عده ای قادر به خرید مواد غذایی نباشند.

جنگ ها و مهاجرت های اجباری عامل دیگر فقر و بی بولی و به دنبال آن گرسنگی محسوب می شوند. تغییرات آب و هوایی و وقوع خشکسالی، سیل، طوفان و نظایر آن نیز موجب کاهش ذخیره جهانی غلات و بالا رفتن قیمت های مواد غذایی می شوند و در نتیجه، بر ناتوانی مردم در

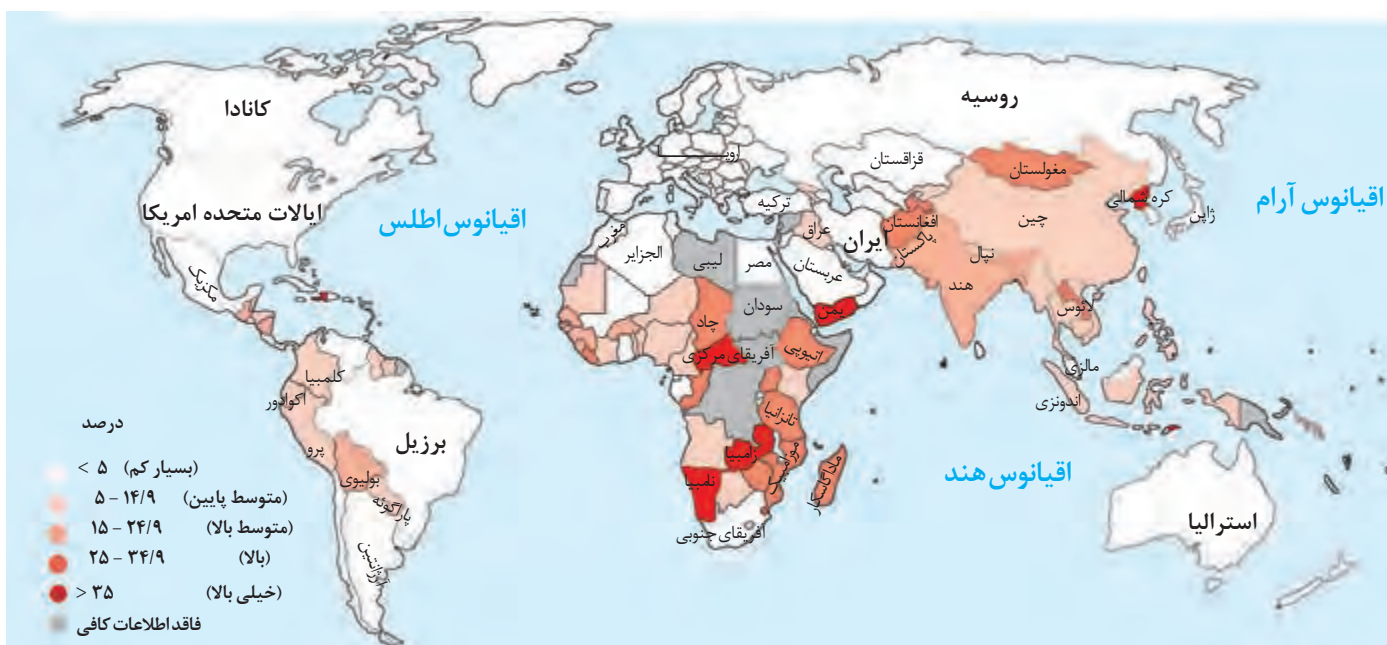
خرید غذا و افزایش گرسنگی تأثیر می گذارند.

با توجه به اینکه ؛ جهان قابلیت تولید غذای کافی برای همه جمعیت را دارد
پس علل طبیعی و انسانی گرسنگی و سوء تغذیه در جهان چیست؟

حملات جنگی عربستان سعودی به یمن از سال ۱۳۹۴ به بعد و محاصره این کشور موجب گرسنگی شدید در این ناحیه شده است. طبق گزارش یونیسف*، جنگ عربستان ۳۷۰ هزار کودک یمنی را در معرض سوء تغذیه شدید قرار داده است.

با توجه به نقشه و راهنمای آن؛ کشورها را از نظر سوء تغذیه مقایسه و نقشه را تفسیر کنید.

میزان سوء تغذیه در جمعیت جهان، گزارش فائو (۲۰۱۶-۲۰۱۴ م)

فعالیت

- ۱- با همفکری با دوستانتان، راه‌حل‌های پیشنهادی اعم از راه‌حل‌های بنیادی و راه‌حل‌های موقت و فوری خود را برای حل بحران گرسنگی جهان روی یک برگه کاغذ فهرست کنید. سپس پیشنهادهایتان را در کلاس مطرح و نقد کنید.
- ۲- با توجه به نقشه بالا و راهنمای آن، کشورها را از نظر سوء تغذیه مقایسه و نقشه را تفسیر کنید.
- ۳- روز جهانی غذا (۱۶ اکتبر، ۲۴ مهرماه) را در تقویم پیدا کنید. تحقیق کنید چرا این روز را چنین نام‌گذاری کرده‌اند.
- ۴- درباره وضعیت گرسنگی و مرگ و میر کودکان در یمن، اطلاعاتی از اینترنت گردآوری و در کلاس بیان کنید. وظیفه ما در این زمینه چیست؟ توضیح دهید.
- ۵- یکی از ابزارهای کشورهای سلطه‌گر، تحریم‌های غذایی و دارویی است. به نظر شما کشورها برای مقابله با این ظلم از چه راهکارهایی استفاده کنند؟ چند پیشنهاد ارائه کنید.

برای درک هرچه بهتر بحران گرسنگی در جهان، پس از مطالعه متن صفحه قبل و نقشه به سوالات فعالیت پاسخ دهید.

زندگی انسان ها؛ امروزه، به کدام صنایع کارخانه ای وابسته است؟

صنعت

صنایع شیمیایی - آلمان

ناحیه صنعتی تولید سرامیک - جمهوری چک

ناحیه صنعتی کی هین - ژاپن

امروزه بسیاری از کالاهایی که در زندگی روزانه از آنها استفاده می‌کنیم در کارخانه‌ها تولید می‌شوند. زندگی بشر امروز به انواع صنایع کارخانه‌ای، شامل ماشین‌آلات و ابزار، الکترونیک، پوشاک و نساجی و چرم، محصولات غذایی، چوب و کاغذ، صنایع شیمیایی و دارو ... وابسته است.

آیا می‌توانید از هریک از این صنایع، کالایی مثال بزنید که در زندگی روزانه از آن استفاده می‌کنید؟

صنایع کارخانه ای، در کشور های مختلف دنیا، از چند نظر با هم تفاوت دارند؟

صنایع کارخانه‌ای، تقریباً در همه کشورها وجود دارد، اما نواحی جهان از نظر تعداد صنایع، کمیت و کیفیت تولیدات کارخانه‌ای و همچنین سودی که از راه صدور کالاهای صنعتی به دست می‌آورند، یکسان نیستند.

مهم‌ترین نواحی صنعتی یا قطب‌های صنعتی جهان عبارت‌اند از:

(الف) امریکای شمالی: شامل ایالات متحده آمریکا و کانادا است. نواحی صنعتی ایالات متحده آمریکا بیشتر در شمال شرق و از کوه‌های آپالاش تا دریاچه‌های پنج‌گانه گسترده شده‌اند.

(ب) اروپای غربی: مهم‌ترین نواحی صنعتی اروپا در غرب این قاره قرار دارند. ناحیه‌رور در کشور آلمان و نواحی صنعتی انگلستان، فرانسه و شمال ایتالیا از نواحی صنعتی مهم در جهان هستند.

(پ) مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا: ژاپن از مهم‌ترین نواحی صنعتی در این بخش از جهان است. چین در دو دهه اخیر در زمینه صنعت به رشد قابل ملاحظه‌ای دست یافته و به یک قدرت صنعتی جهانی تبدیل شده است. هند نیز، به ویژه در ناحیه کلکته و بمبئی، از نظر توسعه صنعت اهمیت جهانی یافته است. کشورهای کره جنوبی، تایوان، مالزی و سنگاپور در چند دهه اخیر به تولیدکنندگان و صادرکنندگان مهم کالاهای صنعتی در جهان تبدیل شده‌اند.

(ت) روسیه و اروپای شرقی: ناحیه مسکو، قفقاز، ولگا (در کشور شوروی سابق) و جمهوری‌های چک و لهستان از اروپای شرقی، نواحی صنعتی مهم این بخش هستند.

مهم ترین نواحی صنعتی یا قطب های صنعتی جهان کدامند؟ جزئیات هر قطب را با ذکر بخش ها یا کشور های صنعتی آن بنویسید.

منظور از صنایع نوین یا های تک چیست؟ این صنایع به طور عمده تجهیزات سر و کار دارند و شامل کدام صنایع می شوند و با کدام نوع از فعالیت های اقتصادی ارتباط نزدیکی دارند؟

صنایع نو با فناوری پیشرفته

شاید پیش از این اصطلاح صنایع «های تک» (High Technology) را شنیده باشید. این صنایع که به طور عمده با میکروالکترونیک ها و ریزپردازنده ها سروکار دارند، در سی سال اخیر در جهان رشد قابل توجهی یافته اند.¹ صنایع الکترونیک شامل رایانه ها و تجهیزات آنها،² سایل صوتی و تصویری،³ تلفن های هوشمند همراه،⁴ صنایع هوافضا،⁵ لیزر،⁶ روبات ها و زیست فناوری،⁷ انرژی های نو،⁸ مهندسی پزشکی و به طور کلی، صنایع دانش بنیان از جمله صنایع نوین یا «های تک» هستند. (این صنایع، با فعالیت های اقتصادی نوع چهارم ارتباط نزدیکی دارند)

مهم ترین ویژگی های صنایع نو را بنویسید.

ویژگی های مهم صنایع نو

- 1- این صنایع عمدتاً بر محور فناوری پیشرفته و استفاده از متخصصان و محققان قرار دارند.
- 2- پیشرفت آنها بر مبنای نوآوری و رقابت است (برای مثال، تولیدکنندگان گوشی های تلفن همراه هر ساله گزینه های جدیدی به مدل های قبلی اضافه می کنند تا از سازندگان دیگر جلو بيفتند و در رقابت، سود بیشتری نصیب خود کنند).
- 3- این صنایع ناگزیر به برقراری ارتباط با فناوری های روز دنیا و صادر کردن کالاهای تولید شده به کشورهای دیگر جهان اند.

پارک های علم و فناوری

امروزه کشورها سعی می کنند با ایجاد پارک های علمی و فناوری، صنایع نو را گسترش دهند. این پارک ها معمولاً در نزدیکی قطب های صنعتی ایجاد می شوند و از تحقیقات دانشگاهی استفاده می کنند. در این مناطق، آزمایشگاه های متعدد تحقیقاتی و پژوهشگرانی که به ابداع و نوآوری مشغول اند، تمرکز یافته اند.

امروزه کشورها با ایجاد پارک های علم و فناوری؛ چه هدفی را دنبال می کنند؟ این پارک ها معمولاً در کجا ایجاد می شوند. چرا؟

شهر علمی تسوکوبا در ژاپن از مهم ترین مراکز علمی و فناوری جهان است. دانشگاه تسوکوبا و ده ها مؤسسه تحقیقاتی خصوصی و دولتی در این ناحیه قرار دارند. همه روزه آخرین دستاوردهای علمی این مراکز در زمینه روبات ها، مراکز فضایی و ماهواره ها و موشک ها در معرض بازدید علاقه مندان قرار می گیرد.

ژاپن از پیشرفته ترین کشورها در تولید انواع روبات است. از این روبات ها برای کار در نیروگاه های هسته ای و اکتشافات فضایی گرفته تا آزمایشگاه و رستوران و ... استفاده می شود.

کشور عزیزمان ایران؛ با پیشرفت در صنایع نوین و فناوریانه؛ چه اهدافی را دنبال می کند؟

کشور ایران تلاش می کند با پیشرفت در صنایع نوین و فناوریانه، هم نیازهای داخلی را برطرف کند و هم با تولید و صدور کالاهای صنعتی پیشرفته، در بازارهای جهانی جایگاهی به دست آورد.

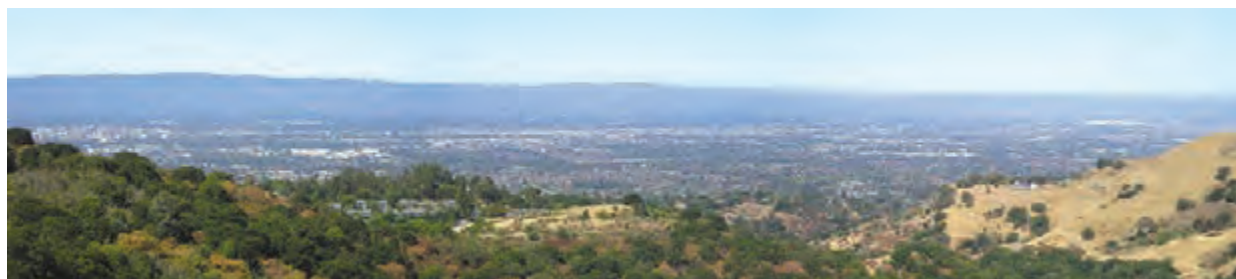
شهرک علمی تحقیقاتی - اصفهان

پارک فناوری پردیس - تهران

درهٔ سیلیکون کجاست؟ دارا بودن کدام ویژگی ها؛ این دره را به قلب صنایع مجازی جهان تبدیل کرده است؟ شرکت های مستقر در دره سیلیکون در چه زمینه ای با یکدیگر همکاری و در چه زمینه ای رقابت می کنند؟

درهٔ سیلیکون کجاست؟

شرکت های مشهوری چون اپل، گوگل، اینتل، یاهو، سونی، ایچ پی، سامسونگ، ایسوس در این منطقه مستقرند.

درهٔ سیلیکون (سیلیکون ولی) از اولین و مهم ترین نواحی صنایع نو و دارای فناوری پیشرفته در جهان است و به آن قلب صنایع فضای مجازی جهان نیز می گویند.

این دره در جنوب شرقی سانفرانسیسکو در ایالت کالیفرنیا قرار دارد و نام آن از تعداد زیادی شرکت های تولیدکنندهٔ «تراشه های سیلیکونی» که اولین بار در این منطقه مستقر شده اند، گرفته شده است.

(صدها شرکت بزرگ مرتبط با نرم افزار رایانه و اینترنت و پردازش اطلاعات جهان در این ناحیه مستقرند. این منطقه صدها مهندس و مخترع و محقق از سراسر جهان را به خود جذب کرده است که در مراکز پژوهش و دانشگاهی و آزمایشگاهی آن مشغول به کارند.) شرکت های مستقر در درهٔ سیلیکون هم با یکدیگر تبادل اطلاعات دارند و هم برای کسب سود بیشتر به رقابت شدید تجاری می پردازند.

مردم جهان با خرید محصولات این شرکت ها، همه ساله میلیون ها دلار پول به «سیلیکون ولی» می فرستند!

بخش خدمات ؛ به عنوان فعالیت های نوع سوم، کدام فعالیت های متنوع را در بر می گیرد؟ این فعالیت ها چه تاثیری بر چشم انداز و منظره شهرها می گذارد؟ مثال بزنید.

خدمات

مرکز تجارت ملی - شانگهای - چین

بخش خدمات، فعالیت های متنوعی را در بر می گیرد و گسترش فعالیت های خدماتی بر چشم انداز و منظره شهرها تأثیرات بسیاری می گذارد. مؤسسات و نهادهای مالی، بانک ها، مؤسسات گردشگری و مجتمع های رفاهی، مؤسسات حمل و نقل، مراکز درمانی - آموزشی و ... موجب پیدایش ساختمان های بلندمرتبه و برج های عظیم در شهرها شده اند. مراکز خرید و مجتمع های تجاری چندطبقه که هم بخش خرید و هم بخش های تفریحی دارند، در بسیاری از شهرهای بزرگ جهان گسترش یافته اند. این مراکز معمولاً طراحی و معماری مشابهی دارند.

مرکز خرید - دبی - امارات متحده عربی

یکی از فعالیت های مهم بخش خدمات، تجارت است که نقش مهمی در اقتصاد جهان دارد و در درس بعد، آن را بررسی می کنیم.

برای درک بهتر فعالیت های بخش خدمات و چگونگی ارتباط و استفاده از پارک های علم و فناوری فعالیت را با دقت انجام دهید.

فعالیت

۱- الف) در محل زندگی خود، چند نمونه از کالاها یا خدماتی را که محصول صنایع پیشرفته و نو هستند، شناسایی کنید و نام ببرید.

ب) ویژگی های صنایع پیشرفته را بیان کنید.

۲- پرس و جو کنید : مهم ترین فعالیت هایی که در پارک های علم و فناوری ایران صورت می گیرد، کدام اند؟ شرایط ورود پژوهشگران جوان به این پارک ها چیست و چگونه می توانند در آنجا فعالیت کنند؟

۳- در صورتی که در شهر یا منطقه محل زندگی تان پارک علم و فناوری وجود دارد، به همراه معلم خود از آن بازدید کنید و مشاهدات خود را به صورت گزارشی کوتاه بنویسید.

ارائه در کلاس

به طور گروهی، یکی از دو موضوع زیر را انتخاب کنید.

۱- درباره یکی از محصولات استوایی، نحوه تولید، ناحیه کشت و میزان استفاده و فروش آن محصول در جهان، اطلاعاتی گردآوری کنید و آن را در قالب گزارشی در کلاس ارائه دهید.

۲- در محل زندگی خود درباره یکی از انواع کشاورزی سنتی یا تجاری مطالعه و جست و جو کنید و سپس، درباره آن گزارشی همراه با عکس تهیه کنید و به کلاس ارائه دهید.

مهارت های جغرافیایی

تولید نقشه موضوعی

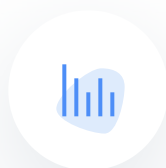
طرح نقشه (نقشه گنگ) کشورهای جهان را از ضمیمه آخر کتاب کپی بگیرید و با راهنمایی معلم و استفاده از اطلاعات جدول صفحه ۸۹ نقشه کشورهای عمده تولیدکننده برنج را تهیه و رنگ آمیزی کنید. میزان تولید و رتبه کشورهای را از زیاده کم، با به کار بردن طیفی از رنگ ها و طراحی راهنمای مناسب نمایش دهید.

داریوش ترابی - دبیر دبیرستان های بیرجند
1403/10/24

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد